

Koronakommisjonens evalueringshåndverk

The Evaluation Craft of Norway's Covid-19 Commission

Jostein Askim

Professor, Institutt for statsvitenskap, Universitetet i Oslo

jostein.askim@stv.uio.no

Helge Renå

Forsker, Juridisk fakultet, Universitetet i Oslo

Helge.Rena@uib.no

Sammendrag

I april 2020 nedsatte regjeringen Koronakommisjonen for å gjøre en grundig evaluering av myndighetenes håndtering av pandemien. Ett år etter forelå NOU 2021: 6 *Myndighetenes håndtering av koronapandemien*. Rammebetingelsene var så gode at rapporten kan betraktes som en kritisk case for god evalueringspraksis. Artikkelen legger et evalueringfaglig perspektiv på rapporten og spør hvordan Koronakommisjonen begrunnet sine vurderende konklusjoner. Funnet er at kommisjonen mange steder er tause om hvilke kriterier de har lagt til grunn for sine konklusjoner. At det er vanskelig å ta informert stilling til om man deler eksperter vurderinger, er uheldig i en tid med økende mistro til kunnskap og faglig ekspertise. Mangelfull redegjørelse for konklusjoners grunnlag kan dessuten føre til at solide konklusjoner forkastes og at svakt funderte råd, vurderinger og konklusjoner tas til følge i senere beslutninger.

Nøkkelord

Covid-19, evaluering, eksperter, NOU, koronakommisjonen

Abstract

In April 2020, the Coronavirus Commission was appointed to assess and evaluate the Norwegian government's response to the COVID-19 pandemic. One year later, the commission delivered its report (NOU 2021: 6). The Commission's working conditions were so good that the report can be considered a critical case for good evaluation practice. The article comments on the Commission's report from an evaluation perspective, asking how the Commission substantiated its judgments and conclusions. The Commission is in many instances silent about which criteria it held the government's crisis response against. That it is difficult to form an opinion about whether one shares the experts' judgments is unfortunate in a time of increasing distrust of knowledge and professional expertise. Inadequate transparency about the basis for conclusions can also lead to sound conclusions being rejected and to weakly based advice, assessments and conclusions being followed in subsequent decision making.

Keywords

Covid-19, evaluation, experts

Innledning

Flere land har nedsatt utvalg for å evaluere myndighetenes håndtering av Covid-19-krisen¹. I Norge nedsatte regjeringen i april 2020 Koronakommisjonen og gav det i mandat å gjøre «en grundig og helhetlig gjennomgang og evaluering av myndighetenes håndtering av pandemien» (Koronakommisjonen 2020). Ett år etter forelå NOU 2021: 6 *Myndighetenes håndtering av koronapandemien*, som er i søkelyset for denne kommentarartikkelen.

Evalueringslitteraturen stiller en rekke krav til god evalueringspraksis. Vi ser nærmere på bruken av vurderingskriterier som støtte for evaluators konklusjoner, og spør: Brukte Koronakommisjonen vurderingskriterier på en god måte?

Spørsmålet er viktig av flere grunner. Dersom et offentlig utvalg av eksperter treffer vurderende konklusjoner uten å være tydelig på hvilken standard evalueringsobjektet holdes opp mot, blir det vanskelig for leserne – enten de er velvillig eller konspiratorisk anlagt – å vite hva som ligger til grunn for ekspertenes vurdering. Uklarhet om hva som er grunnlaget for konklusjoner, kan forsterke skepsis til ekspertise, eksperter og offentlige utvalg; det gjelder allment, men ikke minst i forbindelse med pandemihåndtering (The Lancet Infectious Diseases, 2020). Mangelfull redegjørelse for konklusjoner kan dessuten føre til at solide konklusjoner forkastes (fordi det solide grunnlaget ikke fremgår) og at svakt funderte råd, vurderinger og konklusjoner tas til følge i senere beslutninger (fordi det svake grunnlaget ikke fremgår).

Avslutningsvis holder vi denne prinsipielle linjen opp mot en mer pragmatisk linje; det kan argumenteres for at faglig systematikk av og til bør ofres for å unngå at en ekstern evaluering blir politisk irrelevant.

Om Koronakommisjonen og NOU 2021: 6

Koronakommisjonens kapasitet og kompetanse var betydelig. Kommisjonen bestod av ledende forskere fra mange berørte fagfelt og personer med erfaring fra politikk, forvaltning, domstoler, forsvaret og næringslivet. Utvalgssekretariatet bestod av ni erfarne byråkrater og forskere, noen i hele og andre i deler av arbeidsperioden. I tillegg satte kommisjonen ut 15 utredningsoppdrag (NOU 2021: 6, s. 40). Resultatet, NOU 2021: 6, var på 456 sider fordelt på 36 kapitler samt vedlegg på over 1000 sider.

Datatilfanget var enhver evaluators drøm. Med støtte i en egen lov (LOV-2020-12-04-136), fikk kommisjonen skriftlige svar på sine spørsmål og tilgang på de data og dokumenter de måtte ønske fra regjeringen, departementene og underliggende etater – «til sammen over 23 000 dokumenter» (NOU 2021: 6, s. 39). I tillegg fikk kommisjonen intervju dem de ville. 36 personer ble intervjuet, de fleste «underlagt regjeringens instruks slik at de har hatt forklaringsplikt for kommisjonen» (NOU 2021: 6, s. 39).

Siden pandemien var grenseoverskridende, var det mulig for evaluator å trekke veksler på sammenligning av myndighetenes håndtering på tvers av kommuner, regioner og land. Det var også mulig å sammenligne pandemihåndteringen med håndteringen av svineinfluenzaen i 2009.

Så langt har det vært begrenset med faglig debatt om rapportens datagrunnlag, metoder, premisser eller konklusjoner. Et unntak er Kåresen m. fl. (2020), som kritiserte kommisjo-

1. Askim var medlem av Folketingets ekspertgruppe for utredning om håndteringen af Covid-19 i Danmark i 2020-21. Han var dessuten ansatt i sekretariatet for den norske Koronakommisjonen i syv uker i 2020. Vi etterstrebet å ikke behandle deler av NOU 2021: 6 som Askim medvirket til.

nens sammensetning og mandat. Vi vil bidra til mer fagdebatt om koronakommisjonen ved å ta et kritisk blikk på dens evalueringspraksis. Kommisjonens gunstige rammebetingelser gjør NOU 2001: 6 til en kritisk case for god evalueringspraksis: Om man noe sted skulle forvente å finne evaluering av ypperste klasse, er det nettopp her. Og motsatt, finner vi svakheter i praksis her, er det grunn til å forvente at vi finner det i mange evalueringer.

Hvordan vurdere en evaluering?

En god støtte for vurdering av evalueringspraksis er Evert Vedungs *Utvärdering i politik och förvaltning* (2009; se også Vedung 2020). For Vedung, handler evaluering om å svare på åtte spørsmål:

1. Formålsspørsmålet: Hva er målet med evalueringen?
2. Organiseringsspørsmålet: Hvem skal utføre evalueringen og hvordan skal den organiseres?
3. Vurderingss spørsmålet: Er intervensjonen [i vårt tilfelle: myndighetenes håndtering av pandemien] god eller dårlig – etter hvilke kriterier? Hvor god eller dårlig er den – ifølge hvilke standarder?
4. Intervensjonsspørsmålet: Hvordan skal intervensjonen utvelges og beskrives?
5. Implementeringsspørsmålet. Forekommer det feil eller hindringer mellom igangsettelse av intervensjonen og de tidligste responser i området der intervensjonen skal virke?
6. Bruttoeffektsspørsmålet: Hvilke effekter er muligvis forbundet med intervensjonen?
7. Nettoeffektsspørsmålet: Hvilke effekter skyldes i det minste i et visst omfang intervensjonen?
8. Bruksspørsmålet: Hvordan bør evalueringen brukes og hvordan tilrettelegge for best mulig bruk?

Spørsmålene 1, 2 og 8 representerer først og fremst utfordringer for de myndighetene som har ansvaret for det aktuelle politikkområdet. I tilfellet korona-evalueringen, er det Regjeringen og Statsministerens kontor. De «eier» evalueringen i den forstand at de fastsetter mandatet og bestemmer hvor mye tid og ressurser som skal settes av til evalueringen og hvordan resultatene av evalueringen skal tilgjengeliggjøres. Spørsmål 4, intervensjonsspørsmålet, håndteres delvis av evalueringens «eier», i form av et mandat eller en bestilling, og dels av evaluator, som må tolke mandatet.

Når det gjelder koronaevalueringen, har «eieren», som antydnet, gitt evalueringsarbeidet gode rammebetingelser. Samtidig skal det bemerkes at Koronakommisjonen fikk et omfattende mandat og kun ett år til å ferdigstille NOU 2021: 6.

Spørsmålene 3-7 handler om evalueringshåndverket og representerer først og fremst utfordringer for evaluator. Vi tar tak i evaluator-siden og setter søkelys på håndteringen i NOU 2001: 6 av Vedungs spørsmål nummer 3, vurderingss spørsmålet.

Vurderingskriterier

At evaluering handler om å ikke bare beskrive, men også vurdere, følger av alle etablerte definisjoner av hva evaluering er. Vedung skriver at evaluering handler om «att noggrant bedöma. Att bedöma innebär att systematiskt skilje det värdefulle från det värdelösa» (Vedung 2009, s. 21). Vurderingen skal altså være systematisk, ikke vilkårlig. God bruk av vurderingskriterier er derfor sentralt i evalueringshåndverket. Basert på Vedung, kan vi legge til grunn at god praksis betyr at vurderingskriteriene er:

1. utviklet og fremstilt i forkant av den vurderende analysen. Slik unngår man at kriteriene er tilpasset det man finner i den beskrivende analysen.
2. tydelige, ikke vage.
3. eksplisitte, slik at leseren kan følge resonnementene og gjøre seg opp sin egen mening om evaluators konklusjoner.
4. rimelige. Det bør fremgå hvorfor kriteriene ble som de ble, gjerne med henvisning til forventningenes opphav, for eksempel fra teori, forskning, erfaringer fra sammenlignbare hendelser, lover og regler eller andre evalueringer.

Evalueringshåndverket er svakt, dersom evaluator ikke bruker vurderingskriterier, bruker uklare kriterier eller endrer på kriteriene underveis i evalueringen, uten nærmere forklaring. Ikke-bruk kan bety at evalueringsrapporten har en beskrivende empirisk analyse og en vurderende konklusjon, men mangler diskusjonen der empirien holdes opp mot vurderingskriterier. Evaluator benytter da det vi kaller jurymetoden, ved at den som gir tommel opp eller ned unnlater å begrunne sin konklusjon.

Manglende systematikk, som upresise kriterier eller kriterier brukt på en lite konsekvent måte, kan bety at evaluator bedriver det man i vitenskapen kaller *cherry picking*. Det betyr at man plukker ut opplysninger som støtter – og overser opplysninger som motsier – sine forventninger, synspunkter og ønskemål. Systematisk bruk av vurderingskriterier er et godt motmiddel, enten *cherry picking*'en er en bevisst strategi eller en ubevisst tankefeil fra evaluators side.

Bruk av vurderingskriterier i NOU 2021: 6

Vår gjennomgang av NOU 2021: 6 er avgrenset til den innledende del I og del II om beredskap og forberedelser.

Ingen innledende klargjøring

Koronakommisjonen skriver innledningsvis at de vurderer myndighetenes pandemihåndtering «opp mot gjeldende lovverk, nasjonale og internasjonale beredskapsplaner og -prinsipper og grunnleggende demokratiske verdier og forvaltningsverdier» (NOU 2021: 6, s. 35). Kommisjonen kunne med fordel presisert hvordan de forstod disse prinsippene og verdiene og hvordan de skal veies mot hverandre når de kommer i motstrid. For eksempel, hvordan skal hensynet til rettsikkerhet veies mot hensynet til raske tiltak? Slik rapportens innledende del er utformet, utstår konkretiseringen av vurderingskriterier til kapitlene hvor kommisjonen gjør vurderinger på konkrete saksområder.

Kriterieløse vurderinger av beredskap

Rapportens del II består av åtte kapitler på cirka 70 sider. Kapitlene 6, 7, 10, 11 og 13 inneholder delkapitler med overskrifter av typen «Kommisjonens vurderinger», mens kapittel 5 «Generelt om pandemiberedskap», skal «danne et utgangspunkt» for kommisjonens vurderinger av pandemiberedskapen (s. 55).

Kapittel 5 er et godt kapittel når det gjelder gjennomgang av planverk og lovverk. Kommisjonen skriver blant annet at beredskapsplanverk bør ha en klar ansvars- og oppgavefordeling og at planverk må øves, fordi øving «gir ferdighetene til å håndtere det forutsette og til å improvisere klokt i håndteringen av det uforutsette» (s. 55). Med et par henvisninger til internasjonal og norsk forskning beskrives kjennetegn ved god styring og ledelse i krisesituasjoner. Kapittelet behandler også læring fra hendelser, øvelser og tilsyn og utvikling i

beredskapsarbeidet over tid. Demokratiske verdier og forvaltningsverdier, som kommisjonen innledningsvis skrev ville være blant vurderingskriteriene, er ikke tematisert. Kapittelet er dessuten generelt løst koblet til de vurderende konklusjonene kommisjonen trekker i de påfølgende kapitlene.

I kapittel 6 om statlig pandemiberedskap vurderer kommisjonen risikoanalyser (s. 66), det statlige planverket for pandemihåndtering (s. 70) og øvelser (s. 76). Risikoanalysene blir kritisert for å mangle scenarioer med et forløp lik den koronapandemien fikk. Planverket får ros for å ha en klar ansvars- og rollefordeling, men kritiseres for å ha gitt for dårlig grunnlag for å bruke nasjonalt inngripende smitteverntiltak og å håndtere en pandemi som ikke var en influensapandemi. Kommisjonens kritikk er fundert i empiriske funn, men ikke holdt opp mot kriterier som funnene blir vurdert opp mot. Mener kommisjonen at risikoanalyser kun er tilfredsstillende når de har forutsett alle mulige hendelsesforløp? Og hva er et tilstrekkelig beslutningsgrunnlag for inngripende smitteverntiltak, ifølge kommisjonen?

Om øvelser skriver kommisjonen at en nasjonal kriseøvelse på pandemi/smitteutbrudd var planlagt i 2009, men ble avlyst på grunn av svineinfluensaen samme år som medførte at «helsesektoren fikk en erfaring med å håndtere pandemi». Det er ikke helt enkelt å lese ut av teksten hva den vurderende konklusjonen er. Det nærmeste vi kommer, er at kommisjonen «hadde forventet» at det «hadde funnet sted» en nasjonal kriseøvelse på pandemi eller smitteutbrudd på 2010-tallet, noe som ikke skjedde. Begrunnelsen for å legge behovet for slik øvelse til grunn som vurderingskriterium, er at tre relevante planer hadde vært revidert etter svineinfluensaen i 2009 og at DSB har skrevet at det «jevnlige» bør øves på pandemi-håndtering (s. 76).

Som leser undrer man, hvor er resten av resonnetet? Hvordan kommer kommisjonen frem til den negative vurderende konklusjonen? Hvilken øvingshyppighet hadde vært tilstrekkelig? Var planrevisjonene så inngripende at de gjorde 2009-erfaringene verdiløse? Hvor er kommisjonens belegg for å si at mangelfull eller feil bruk av planer under Covid-19-krisen ville vært unngått ved øving? Har andre land øvet mer, og hjalp det? Gjennomgående er det uklart hvilken rolle det faktiske forløpet av Covid-19-krisen spiller når kommisjonen konkluderer.

Også i kapittelet om beredskap for smittevern i kommuner er det vanskelig å lese ut av det konkluderende avsnittet hva kommisjonens vurdering er (kap. 7.5, s. 81-82). Kommisjonen skriver at det «varierer» om kommunene hadde oppdaterte pandemi- og smittevernplaner, om kommunene hadde øvet og omfanget av fylkesmennenes tilsynsaktivitet. Kommisjonen skriver at alle «burde ha rettet større oppmerksomhet mot dette [smittevern]». Som leser kan man undre: Hva ville vært godt nok? Hvor mye større oppmerksomhet skulle vært viet, og på hvilken måte? Hva som er kriteriet, er altså uklart. Det gis heller ingen begrunnelse for konklusjonen, for eksempel med henvisning til forskning eller andre utredninger og evalueringer.

I kapittel 10 om legemiddelberedskap og -håndtering slår kommisjonen fast at det ikke ble mangel på legemidler under Covid-19-krisen. Likevel har kommisjonen mange negative vurderinger av norsk legemiddelberedskap (s. 98-100). Kommisjonen skriver blant annet at: «Å få ansvar for å koordinere noe i samarbeid med andre, er etter vår vurdering en for vag ansvars plassering når det er snakk om krisehåndtering». Dette er jo en tydelig nok konklusjon, men det er samtidig kun noe kommisjonen postulerer, uten noen grundig begrunnelse eller diskusjon opp mot noen vurderingskriterier.

Igjen er dessuten empiriens plass i argumentasjonen uklart. Hvilken rolle spiller det faktiske forløpet av Covid-19-krisen – altså at det *ikke* ble mangel på legemidler – for konklusjonen? Hvorfor kritiserer kommisjonen den gjeldende organiseringen og foreslår at den

reformerer, når problemet med manglende legemidler ikke oppstod? Argumentasjonen er vanskelig å følge. Ville kommisjonen truffet denne konklusjonen uansett hvordan krisen faktisk forløp?

I kapittel 11 om smittevernutstyr er kommisjonen kritisk til at det var mangel på smittevernutstyr i pandemiens startfase, og at beredskapsplanverket ikke inneholdt forventninger til størrelsen på helseforetakene og kommunenes smittevernutstyrslagre. Videre peker kommisjonen på at norske myndigheter visste om at tilgang på smittevernutstyr i de globale markedene kunne bli en utfordring. Det implisitte vurderingskriteriet virker å handle om at beredskapsplanverk bør oppdateres i lys av erfaringer.

Vurderingen av arbeidet med å skaffe smittevernutstyr inneholder både ros («kreativitet og stor innsats», s. 108) og kritikk («hektisk og uoversiktlig organisering», s. 110). Kommisjonen konkluderer med at helseministeren gav spesialisthelsetjenesten for stor og kommunene for liten rolle i arbeidet med å skaffe smittevernutstyr. Konklusjonen utvikles ikke med henvisning til prinsipper, lovverk, tidligere forskning eller annet som kunne fungert som et vurderingskriterium.

Det siste kapittelet om beredskap handler om det internasjonale helsereglementet. Kommisjonen bemerker at det er for tidlig å konkludere hvordan WHO's respons og overvåking har fungert fordi pandemien fortsatt pågår, men «(...) har likevel noen vurderinger» (s. 120). Som i tidligere kapitler, gir kommisjonen til kjenne en rekke vurderende betraktninger, men mer i form av høyttenking enn systematisk vurderende analyse.

Konklusjon

Vår konklusjon, basert på en gjennomgang av en rekke kapitler i NOU 2021: 6, er at Koronakommisjonens bruk av vurderingskriterier er evalueringsfaglig svak. Svakheten er en viktig mangel fordi vurdering er i kjernen av hva en evaluering er. Noen steder er det uklart hva kommisjonens vurderende konklusjoner overhodet er. Vanligere er det at kommisjonen konkluderer, men er tause om hvilke kriterier som er lagt til grunn.

Rapporten har andre kvaliteter som er viktig i en evaluering, som for eksempel god systematikk i datainnsamlingen, men de vurderende konklusjonene er ikke underbygget og begrunnet på en tilstrekkelig systematisk og transparent måte.

Innledningsvis i rapporten stod det at vurderinger skulle gjøres opp mot gjeldende lovverk, nasjonale og internasjonale beredskapsplaner og -prinsipper og grunnleggende demokratiske verdier og forvaltningsverdier. Lovverk og planverk er flere steder omtalt i utviklingen av kommisjonens vurderende konklusjoner, men det presiseres aldri noen tydelige og eksplisitte vurderingskriterier. Diskusjoner opp mot grunnleggende demokratiske verdier og forvaltningsverdier er knapt å finne.

Spiller det så noen rolle om en evaluator, her et NOU-utvalg, gjør sine vurderinger på en systematisk eller en usystematisk måte? Ja, fordi det blir vanskelig for leserne å kjenne grunnlaget for ekspertenes vurdering, noe som kan gi skepsis til eksperter og offentlige utvalg. Videre kan usystematiske evalueringer føre til at solide konklusjoner forkastes og at svakt funderte råd, vurderinger og konklusjoner tas til følge i senere beslutninger. Det vi har kalt jurymetoden er ikke egnet for evalueringer, listen må ligge høyere. Også eksperter skal la seg titte i kortene og legge til rette for etterprøvbare. Med retorikkens terminologi må en profilert evaluering som NOU 2021: 6 bygge på logos, altså argumenter, i tillegg til etos, altså avsenderens troverdighet.

Artikkelen gir naturligvis ikke grunnlag for å si at svak bruk av vurderingskriterier er utbredt i norsk evalueringspraksis. Likevel er det grunn til å oppfordre til kritisk ettergåelse

av bruken av vurderingskriterier og andre sider ved evalueringspraksis i norske evalueringer, gjerne med utgangspunkt i Vedungs (2009) rammeverk. For å styrke evalueringspraksis, bør bestillinger, mandater og veiledningsmaterieell (f. eks. Finansdepartement 2005, Direktoratet for forvaltning og økonomistyring 2008) bli tydeligere på krav til systematikk i vurderingene, herunder om det skal benyttes vurderingskriterier og eventuelle føringer på hvor kriteriene skal hentes fra.

Til slutt en dose pragmatisk høyttenking: Kanskje er det en klok tanke bak Koronakommisjonens vaghet – ikke bare mht. hvordan de kom frem til sine vurderende konklusjoner, men også mht. om de faktisk driver med evaluering (jf. «Vi bruker begrepene kartlegge, granske og evaluere litt om hverandre i rapporten», NOU 2021: 6, s. 32). I prinsippet kunne Regjeringen Solbergs politiske skjebne hvile på hva Koronakommisjonen kom frem til. Kanskje førte vissheten om hva som stod på spill politisk til at kommisjonen valgte å være mindre tydelig enn den kunne vært? I så fall er det et valg de kan finne støtte for i statsvitenskapelig forskning. Ifølge Bovens m. fl. (2006) må evaluatorene og andre som gjør analyser av politikk søke punktet der de maksimerer faglig systematikk uten å bli politisk irrelevant. Det er viktigere at evalueringer legger til rette for informert dialog om relevansen av ulike hensyn, verdier og kriterier, hevder de, enn at evalueringer selv utvikler objektive mål på politikkenes effekter. Slik tilrettelegging omtaler Bovens m. fl. (2006) som evalueringers refleksive potensiale, som handler om at evalueringer kan bidra til samfunnets læring ved å legge til rette for en mer sofistikert forståelse av det som evalueres. Holdt opp mot den standarden, kommer koronakommisjonens evalueringshåndverk i et noe mer positivt lys.

Det betyr likevel ikke at evalueringfaglige standarder er irrelevante. Hvis Koronakommisjonen skulle lagt til rette for en informert dialog om hensyn, verdier og kriterier, burde de aktivt brukt slike i sine drøftelser. Taushet om grunnlaget etterlater et feilaktig inntrykk av at det er åpenbart hvilke standarder krisehåndtering skal holdes opp mot eller at evaluering er verdinøytral og at vurderingsstandarder ikke trengs.

Referanser

- Bovens, M., S. Kuipers & P. 't Hart (2006). The Politics of Policy Evaluation, i M. Moran, M. Rein & R. E. Goodin (red.) *The Oxford Handbook of Public Policy*. Oxford: Oxford University Press. DOI: 10.1093/oxfordhb/9780199548453.003.0015
- Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (2008). *Sjekkliste for planlegging, gjennomføring og oppfølging av evalueringer*. SSØ 10/2008. Oslo: Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (lest 19.4.2022).
- Finansdepartementet (2005). *Veileder til gjennomføring av evalueringer*. Publikasjonskode: R-0604 B. Oslo: Finansdepartementet.
- Koronakommisjonen (2020). *Mandat for uavhengig kommisjon (Koronakommisjonen) som skal gjennomgå og trekke lærdom fra covid 19-utbruddet i Norge*. <https://www.Koronakommisjonen.no/mandat/> (lest 19.4.2022).
- Kåresen, R., Gisvold, S. E., & Heier, H. E. (2020). Regjeringens «koronakommisjon» er lite representativ og har inhabil leder. *Tidsskrift for Den norske legeförening*. <https://doi.org/10.4045/tidsskr.20.0446>
- The Lancet Infectious Diseases (2020). The COVID-19 infodemic. *The Lancet. Infectious diseases*, 20(8), 875. [https://doi.org/10.1016/S1473-3099\(20\)30565-X](https://doi.org/10.1016/S1473-3099(20)30565-X)
- NOU 2021: 6. Myndighetenes håndtering av koronapandemien. Rapport fra Koronakommisjonen. Oslo: Statsministerens kontor.

NOU 2022: 5. Myndighetenes håndtering av koronapandemien – del 2. Rapport fra Koronakommisjonen. Oslo: Statsministerens kontor.

Vedung, E. (2009). *Utvärdering i politik och förvaltning*. Lund: Studentlitteratur.

Vedung, E. (2020). Otte spørsmål til evaluering. I N. Weissert & M. W. Boolsen (red.) *Evaluering i udvikling – Bevægelser i teori, metoder og praksis*. København: Hans Reitzels forlag, kap. 8.